

A EUROPEAN MODEL RULES ON CIVIL PROCEDURE ÉS POLGÁRI PERRENDTARTÁSUNK EGYES PERSZERKEZETI SZEMPONTÚ ÖSSZEFÜGGÉSEI

BARTHA BENCE

megbízott oktató (KRE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék)

Absztrakt

A tanulmány a European Model Rules on Civil Procedure (Rules), a European Law Institute és az UNIDROIT együttműködési folytán létrejött polgári perjogi modellszabály és hatályos perrendtartásunk viszonyát vizsgálja elsődlegesen az elsőfokú eljárás szerkezetén keresztül. E terület 2013 óta hazai perjogi irodalmunkban kiemelten citált, ami jelentőségére és újszerűségére tekintettel indokolt is. A Rules célja, hogy a harmonizáció eszközével *soft law* jelleggel hatást gyakoroljon a nemzeti perjogokra és azokat lehetőleg egy irányba terelje. A vizsgálat tárgyát az képezi, hogy az azzal egy időben létrejött perrendtartásunk esetén ez megvalósulhatott-e, illetve a későbbiek során megvalósulhat-e. Mindeközben a tanulmány felvillantja perrendtartásunk szerkezetének legfontosabb jellemzőit.

Kulcsszavak: Model Rules, perrendtartás, perszerkezet, keresetlevél, kodifikáció

THE EUROPEAN MODEL RULES ON CIVIL PROCEDURE AND THE HUNGARIAN CODE
OF CIVIL PROCEDURE: INTERRELATIONS AND STRUCTURAL REMARKS

Abstract

The study examines the correlation of the Hungarian Code of Civil Procedure (HCCP) in force and the European Model Rules on Civil Procedure (Rules), which is a model rule adopted by the European Law Institute and the UNIDROIT mainly from structural aspect. Since 2013 this field of the procedural law is highly cited in the Hungarian legal literature because of its importance and novelty. The aim of the Rules is to make an impact to the national procedural law by means of soft law and further harmonise such laws. The subject of the examination is whether the simultaneously adopted Rules and HCCP have any past and future impact on each other. While the study lights up the main features of the HCCP's structure.

Keywords: Model Rules, code of civil procedure, structure, statement of claim, codification

Bevezetés

A témaválasztás indoka és a tanulmány aktualitása több oldalról is megközelíthető. Egyszerű rátekintésre több olyan közösnek vélt pont fedezhető fel a két vizsgált tárgy között, mely megteremti jelen tanulmány alapját. Elsőként: hazai perrendtartásunk, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) és a European Model Rules on Civil Procedure (a továbbiakban: Rules¹) megalkotása időben egybe esik, legalábbis is egy időben kezdődött a kettő megalkotása. A Pp. kodifikációját hivatalosan 2013-ban a polgári perjogi kodifikációról szóló 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat (a továbbiakban: Határozat) indította el, míg a Rules projekt szintén 2013-ban indult egy UNIDORIT által szervezett bécsi workshopon, amelyet követően a tényleges munka 2014-ben kezdődött meg.² Másodikként: a Határozat megjeleníti a kodifikációs szempontok között a *nemzetközi elemet*, ugyanis a kodifikáció célja egy, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása volt.³ Emellett a Rules munkaanyagában írtak szerint annak egyik célja, hogy az Európai Unióban jogharmonizáció útján hatással legyen a nemzeti perrendtartásokra ezáltal közelítve az alkalmazott megoldásokat a tagállamok perjogában.⁴ Harmadikként ide citálható egy konferencia, amely 2016. május 30-31. napjain került megrendezésre Budapesten „*New Hungarian Civil Procedure Act and the Development of European Rules of Civil Procedure [Az új magyar polgári perrendtartás és a European Rules of Civil Procedure vívmányai (szerző saját fordítása)]*” címmel.⁵ A negyedik, utolsó itt említett szempont a személyi átfedés a két munkafolyamat között, amennyiben több hazai professzor is részt vett mind a két munkában, ezáltal az általuk szerzett ismeretekkel alakíthatták egyik vagy másik munkafolyamatot.

---

1 A Rules és indokolása elérhető az alábbi linken: https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/200925-eli-unidroit-rules-e.pdf (2023. 08. 10.). A további lábjegyzetek esetén ugyanerre a dokumentumra való hivatkozás megjelölése: ELI.

2 ELI. Foreword, iii.

3 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat a polgári perjogi kodifikációról.

4 ELI. Foreword, iv.

5 https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/sajto/new_hungarian_civil_procedure_act_programme_final_draft_30-31_may_2016.pdf (2023. 08. 07.)

A tanulmány célja a fenti szempontok figyelembevételével – az utolsóként említett konferencia és személyi kérdések háttérbe szorításával – annak vizsgálata, hogy a Rules hatással volt-e, ha igen, úgy milyen és mekkora hatással volt a Pp. kodifikációjára, illetve hatással lehet-e későbbi jogalkotásunkra. Ebből kifolyólag vagy ezzel párhuzamosan pedig a tanulmány fel kíván villantani néhány hasonlóságot és különbözőséget a két joganyag között. Megvizsgálva, hogy ezek direkt vagy indirekt, avagy természetes egymásra hatás következményei. Jelen tanulmány vonatkozásában legerősebb hivatkozási bázisul a Pp. és a Rules szolgál, illetve a Rules rendelkezéseivel együtt megjelent kommentár, továbbá segítségünkre lesz a 2013 óta keletkezett jogirodalom. Mindezen szempontok kifejtése során a tanulmány elsősorban az elsőfokú eljárás szerkezetére és az itt elvégzendő eljárási cselekményekre, valamint azok láncolatára fókuszál.

A tanulmány írása és olvasása során mindvégig figyelemmel kell lenni arra a tényre, hogy Rules egy modellszabály, egy elméleti, tudományos konstrukció, melyet egy nemzetközi együttműködés keretében eljárásjogi szakemberek hoztak létre sajátos céllal, ám jogalkotói hatalom nélkül. Ezzel szemben a Pp. egy a magyar jogrendszer szabályai szerint elfogadott érvényes, hatályos és alkalmazandó törvény, melynek konkrét hatása van a hatálya alá tartozók életviszonyaira. E fontos szempont előrebocsátásával és ennek tükrében lehet vizsgálni a hasonlóságokat és különbözőségeket tudományos szemszögből.

1. A főtárgyalási modell mint nemzetközi szempont a Pp. kodifikációja során

A nemzetközi hivatkozások megjelentek a Pp. korai jogirodalmában is, különösen a mintaadónak tekintett német, osztrák, svájci elemek vonatkozásában.⁶ A legerősebben átvenni szándékozott nemzetközi motívum *az osztott szerkezet és annak is a főtárgyalási modell útján való megvalósítása* (volt). A főtárgyalási modell lényege, hogy a jogvita rendezésére kialakított eljárást, nevezetesen a pert megfelelő szakaszolással látja el, melyek tartalmát egymástól elkülöníti és a rendszer célja, hogy a megfelelő előkészítést követően lehetőleg egy (fő/érdemi) tárgyaláson lezárható legyen az ügy.⁷ Ennek érdekében a szerkezet

6 WOPERA Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás elvi alapjai. *Jogtudományi Közlöny*, 2017/4, 153–161.; PRIBULA, László: The New Civil Procedure Code in Hungary. *SUBB Jurisprudentia*, 2017/1, 80-81. <http://arhiva-studia.law.ubbcluj.ro/articol/714> (2023. 08. 10.)

7 KÖBLÖS ADÉL: Új megoldások az elsőfokú eljárás szabályaiban. *Közjegyzők Közlönye*, 2017/2, 19–23.; UDVARY Sándor: Új Pp. – új perszerkezet. *Advocat*, 2017/1-2, 6-11.; BARTHA Bence: A perfelvételi szak egyes szerkezeti kérdései a polgári perben. *Közjegyzők Közlönye*, 2021/3, 19–35.

megerősíti az előkészítést, különösen a tárgyalást megelőző előkészítést, de nem az eljárás megindítása körében tett eljárási cselekményeket. Ez olvasható ki az ilyen vagy hasonló szerkezetet alkalmazó államok perjogából, illetve a vonatkozó jogirodalomból.⁸

A Pp. a főtárgyalási modell jegyében a következő tagolást alkalmazza az elsőfokú eljárásban: *perindítás, perfelvételi szak, érdemi tárgyalási szak*. Ha távolabbról indítjuk a vizsgálatot, akkor a Pp. az elsőfokú eljárás szabályozását egy nulladik ponttal, azaz az „*egyezségi kísérlet perindítás előtt*” fejezettel indítja. A Rules szerkezeti tagolása többségében megegyezik ezzel. Nulladik pontnak tekinthetjük az eljárást megelőző egyeztetést (*pre-action phase*), majd következik a három eljárási szakasz: a megindítás és ennek beadványai (*commencement and pleadings*), az előkészítő szakasz a végső tárgyalás előtt (*proceedings preparatory to a final hearing*), és a végső tárgyalás (*final hearing*).

Az egyes szerkezeti elemek tartalma nagyjából megegyezik, ezek részletes elemzésétől a tanulmány eltekint⁹, csupán néhány jellegadó azonosságot sorol fel. Közös a keresetlevél és az ellenkérelem írásbelisége, az ellenkérelem elmaradásának szankciójaként alkalmazott bírósági meghagyás intézménye. Hasonló az egy plusz három szerkezeti egységre tagolás, és ezek tartalma több azonosságot is mutat. A perfelvétel (előkészítés) lefolytatásának több lehetséges módja: írásbeli, szóbeli vagy ezek keveréke, és ennek során az aktív bírói anyagi pervezető tevékenység (*active case management*¹⁰), illetve a perfelvétel lezárása és a jogvita kereteinek ezáltal történő rögzítése, percezúra alkalmazása.

---

8 Ilyen perrendnek tekintjük a skandináv államok törvényeit (Finnország, Svédország, Norvégia). LEIPOLD, Dieter: *Oral and Written Elements within the Introductory Phase of Civil Procedure*. In: CARPI, Federico – ORTELLS, Manuel Ramos (eds.): *Oral and Written Proceedings: Efficiency in Civil Procedure vol. 1: General Reports and National Reports*. Valencia, Universitat de València, 2008, 74.; NYLUND, Anna: *Structure of civil proceedings – convergence through the main hearing model? Civil Procedure Review*, 2018/2, 21.; NYLUND, Anna: *Preparatory Proceedings in Norway: Efficiency by Flexibility and Case Management*. In: ERVO, Laura – NYLUND, Anna (eds.): *Current European Trends in Preparatory Proceedings. A Comparative Study of Nordic and Former Communist Countries*. Springer, Switzerland, 2016, 57–79.

9 A Rules szerkezeti elemeinek részletes elemzése vonatkozásában lásd a szerző korábban megjelent tanulmányát. BARTHA Bence: *Model Rules of Civil Procedure - szerkezeti elemzés. Jogtudományi Közlöny*, 2023/10, 463-469.

10 A Rules vonatkozásában erről részletesen lásd: TZANKOVA N., Ianika: *Case Management: The Stepchild of Mass Claim Dispute Resolution. Uniform Law Review*, 2014/3, 329-350.

2. Eltérések a Rules és a Pp. elsőfokú eljárási szabályai között

A továbbiakban a tanulmány néhány különbséget emel ki, melyek jelentőséggel bírnak az összehasonlítás során. Ezek azok a pontok, ahol bár a Pp. hasonlít a Rules-hoz és ezáltal valamelyest beleillik a nemzetközi trendbe, azonban *a sajátos nemzeti perjogfejlődésre tekintettel a jogalkotó eltér az elméleti modell általánosságától.*

2.1. A keresetlevél sajátos szerepe a Pp.-ben

A Pp.-vel összefüggésben a legnagyobb visszhangot kiváltó rendelkezések a keresetlevél újra-szabályozásával, illetve a kapcsolódó visszautasítási gyakorlat szigorával függnek össze. A hatálybalépéskori szövegre vonatkozóan Varga István megjegyzi, hogy „[A] Pp. kifejezetten szigorú és nagyon formalizált, lényegében a visszautasítást kifejezetten szuggeráló 176. §-ával, és különösen is annak 170. §-ra visszautaló formalista szabályával a szigorát tekintve *a világban egy unikális helyet foglal el*, amit jogösszehasonlító, jogközelítő indokok nem támasztanak alá. A nemzetközi trendek és a vezető külföldi szabályozók nem a jogérvényesítés keresetindítási túlformalizáltság általi gátlásának irányába mutatnak.”¹¹ Ezt a kezdeti szabályozást, mely lényegében a legkisebb hiány esetére sem tette lehetővé a jogi képviselővel eljáró fél esetén a hiánypótlást,¹² a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvény (továbbiakban: I. Pp. novella) igyekezett feloldani.

A finomítás tisztán a hazai jogfejlődésből következő megoldás, nem pedig a nemzetközi trendek követése motiválta azt. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: '52-es Pp.) hatályának utolsó évtizedében egyre felerősödtek azok a jogirodalmi és gyakorlati hangok, melyek a keresetlevél minél szigorúbb szabályozásában és a súlyos következményekkel járó preklúziók meghúzásában látták a megoldást az eljárás kezdeti szakaszában

---

11 VARGA István: *Nemzetközi összehasonlító kitekintés a perakadályok rendszerére. (7. melléklet)*. In: A keresetlevél visszautasításának vizsgálata tárgykörében felállított joggyakorlat elemző csoport összefoglaló véleménye. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/a_keresetlevel_visszautasitanak_vizsgalata_osszefoglalo_velemeney.pdf (2023. 08. 07.) 135., 144.

12 Ennek elméleti háttéréről és a jogi képviselőkkel szemben támasztani kívánt felelősséggel kapcsolatban lásd: SZABÓ Imre: Szakértelem és felelősség. *Jogtudományi Közlöny*, 2017/9, 374–385.; majd az I. Pp. novellával összefüggésben szintén lásd: UDVÁRY Sándor: Az első Pp. novella hatása az elsőfokú eljárásra. *Jogtudományi Közlöny*, 2021/3, 129–139.

felmerülő anomáliákra. Ez csúcsondott ki 2018-ban a hatálybalépéskor. A kezdeti sokk után azonban a jogalkotó, figyelemmel a Kúria joggyakorlat-lemző csoportjának véleményére és a gyakorlati tapasztalatokra, az I. Pp novella keretei között oldott e szigoron, ezzel közelítve a Pp.-t a nemzetközi trendhez, illetve a Rules-hoz. Ez a pont egy különösen sarkalatos pontja a magyar kodifikációnak, melynek előzményei visszanyúlnak a '90-es évekig és hullámai folyamatosan újra és újraélednek, az eljárásjogi jogirodalomban 2016 óta megkerülhetetlen pontként jelenve meg.

2.2. A nulladik szerkezeti elem szerepe

A fentebb nulladik szerkezeti elemnek nevezetett pert megelőző egyeztetés célja a Rules és a Pp. esetén közös, nevezetesen, hogy a felek elkerüljék a későbbi peres jogvitát és minél korábban egyezsége kössenek, megnyugtatóan, bíróság által lezárják jogvitájukat, ezzel időt és anyagi ráfordítást megtakarítva. A Pp. esetén az egyezségi kísérlet egy önálló eljárás, mely sikertelenség (egyezségkötés hiánya) esetén lezárul. Ezt követően az igényét érvényesíteni kívánó fél felperesként fel tud lépni az itt nem tisztázott kérdésekben. Fontos még kiemelni, hogy ez az eljárás nem kötelező a fél, felek részéről. A Rules esetén ez a kötelező egyeztetés inkább a peres eljárás *előszobája*. Az egyezségi kísérlet mellett ugyanis tartalma a jogvita előkészítése is, megkönnyítve ezzel a peres eljárást. Az előkészítő tevékenységek között említhető a kérelmek rövid előterjesztése, amennyiben lehetséges a jogi és ténybeli keretek tisztázása és meghatározása, továbbá a vonatkozó bizonyítékok azonosítása [R. 51. (2)]. Az előkészítésnek tárgya lehet továbbá a felek által előterjesztett feltételes, a további eljárásra vonatkozó időrend, a felmerülő költségek megbecslése, és egyéb eljárásjogi feltételek körülírása [R. 51. (3)].

2.3. A perindítás tartalma

A Pp. esetén a perindítás tartalma a keresetlevél előterjesztése, annak – e szakasz rendeltetésének megfelelő szempontú¹³ – bírósági elbírálása, és az intézkedések a keresetlevél alapján (visszautasítás, hiánypótlás, közlése az alperessel). A közléssel fordul át¹⁴ az eljárás a perfelvételi szakba, azaz az ellenkérelem előterjesztése vagy elmaradása és eljárásjogi szankcionálása

---

13 Az említett szempont pontos meghatározása érdekében lásd az I. Pp. novella által beiktatott Pp. 176. § (6) bekezdést.

14 UDVARY (2021) i.m. 138.; BARTHA (2021) i.m. 21.

bírósági meghagyás útján már a perfelvétel tartalma. Ennélfogva a perindítás során csak a felperesi oldalról érkezik beadvány a bírósághoz. Ezzel szemben a Rules itt az első szakaszban szabályozza mind a keresetlevelet (R. 53), mind az ellenkérelmet (R. 54). A főtárgyalási modell jogirodalmi leírása során a Rules által alkalmazott megoldás dominál, azaz az ellenkérelem is e szakasz tartalma, erős írásbeliség és a szóbeliség kizárása mellett.¹⁵

A hazai szabályozásban az *írásbeli alperesi ellenkérelem kötelező*¹⁶ megkövetelése új eljárásjogi elem. A jogirodalomban régóta megvoltak azok a nézetek, melyek szerint ezzel az eljárási cselekménnyel a perelhúzó és az előkészítés hiánya nagymértékben orvosolható.¹⁷ A kodifikáció során a jogalkotó eleget is tett ennek a kívánalomnak, az ellenkérelem bekerült a perrendtartásba. Igaz a perfelvételi szakba került, megbontva ezzel a perfelvételi szakot, két önálló „alszakra” melyet a Pp. 187. § kifejezésre is juttat a „[...] bíróság a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően” fordulattal. Az első alszak tartalma az ellenkérelem, viszontkereset, beszámítási kifogás előterjesztése; elmaradása esetén a bírósági meghagyás, az azzal szembeni esetleges ellentmondás, az alperesi határidő hosszabbítása iránti kérelem stb., a második alszak tartalma pedig a perfelvétel módjának bírósági meghatározása és annak lefolytatása, egészen a perfelvétel lezárásáig. Ezzel a Pp. szakaszolásában eltér a főtárgyalási modelltől és a Rules-tól, de tartalmában nem. Az eltérés indokolható azzal, hogy a *perindítás* hagyományosan a magyar perjogban a perindítás hatályainak beálltáig tart (Pp. 180. §), így volt ez korábbi perrendtatásunkban is az '52-es Pp. 128. § szerint. Bár a perszerkezet új, eddig azonos a régivel. Itt került beillesztésre az ellenkérelem. Viszont megmaradt a perindítás¹⁸ terminológia, ami a per alapvető

15 LEIPOLD i.m. 74.; A svéd Pp. esetében az ellenkérelem beérkezését követően kezdődik az előkészítés, ahol a bíró határozza meg az előkészítés módját: *The Swedish Code of Judicial Procedure*, Chapter 42, Section 6.

16 Kötelező helyett inkább azt mondhatjuk, hogy az alperesnek *érdekében áll* az előterjesztés, ha csak nem kívánja a bírósági meghagyás kibocsátását. Lásd UDVARY, Sándor: *Obligation of the Parties, Lawyers and Judges. Acta Juridica Hungarica, Hungarian Journal of Legal Studies*, 2017/1, 22.

17 SZILBEREKY Jenő: *A polgári eljárás funkciója és hatékonysága*. Budapest, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, 1977.; CZOBOLY Gergely: *A perelhúzó megakadályozásának eljárási eszközei*. PhD értekezés, Pécs, PTE ÁJK DI, 2014. <http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/czoboly-gergely-istvan/czoboly-gergely-istvan-vedes-ertekezes.pdf> (2023. 07. 10.) 165–166. A vonatkozó jogirodalom mellett lásd az '52-es Pp. jogalkotást a 126. § (3) és (4) bekezdések vonatkozásában.

18 Az '52-es Pp. *keresetindításnak* nevezte ezt a szakaszt. A perindítás/keresetindítás tekintetében részletesen lásd KÖBLÖS Adél: *Perelőfeltételek és perakadályok*. In: JAKAB

fogalmi szerint a per létrejöttével zárul, azaz a kereset közlésével.¹⁹ Ennek fényében tehát a perindítás fogalom helyen fejezi ki e szakasz tartalmát és e perjogi hagyományon alapulva értelmezhető az, hogy miért nem sorolható ide az ellenkérelem, mely nem a per megindító cselekménye, hanem a már létrejött per (közölt keresetet követő eljárás) lényegében első cselekménye.

2.4. A perfelvétel sajátosságai

A Pp. a perfelvétel módjait rendkívül részletesen kibontja, minden általa megengedett eljárási módot kimerítően szabályoz. Meghatározza mit, mikor és milyen formában lehet és kell megtenni. Ezzel a felek és a bíróság eltérést nem engedő (kógens) eljárási rendet kapnak a kezükbe, e keretek között kell és lehet lefolytatni a perfelvételt. Ezzel szemben a Rules meglehetősen szűkszavúan kezeli a perfelvétel (előkészítés) szabályozását. Ez adódhat a modellszabály jellegből (melyről részletesen lásd később), másrészt követi azt a nemzeti jogokban is megfigyelhető állapotot, hogy a jogalkotó a bíróság vagy a felek diszkrecionális döntési körébe helyezi az előkészítés lefolytatásának meghatározását, nagyobb szabadságot biztosítva ezáltal.²⁰ Hasonló megoldás felvetődött a Pp. kodifikáció során is.²¹ A szabadság azonban itt sem feltétlenül az előkészítés módjának meghatározását jelenti, hanem a felkínált lehetőségek közti választást.

A Pp. az eltérő utak biztosításával *korlátozott szabadságot ad*, a kimerítő, részletes és az *egyes módok között áttérést nem engedő* szabályozással bezárja a feleket és a bíróságot ezek közé a falak közé. A magunk részéről helyeseljük a Pp. részletes szabályozását, hiszen az eljárásjog (közjog) területén kívánatos a precíz normaszöveg, így a jogalkotó növeli a kiszámíthatóságot, illetve az

---

András - KÖNCZÖL Miklós - MENYHÁRD Attila - SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Polgári eljárásjog rovat, rovatszerkesztő: HARSÁGI Viktória) <http://ijoten.hu/szocikk/perelofeltetelek-es-perakadalyok>, 2023. jegyzet: [13] és [98], (2023. 11. 06.); LUGOSI József: Az eljárásindítás és -megszüntetés a Pp.-ben. *Jogtudományi Közlöny*, 2021/1, 246-255.

19 LUGOSI József: A polgári (peres) eljárás és a polgári per. *Jogtudományi Közlöny*, 2012/2, 69.; LUGOSI József: A polgári (peres) eljárás szakaszairól és a polgári nemperes eljárásról. *JURA*, 2012/1, 184.

20 CZOBOLY i.m. 137.; XANDRA, Kramer E.: The structure of civil proceedings and why it matters: exploratory observations on future ELI-UNIDROIT European rules of civil procedure. *Uniform Law Review*, 2014/2, 218.

21 Éless Tamás – Ébner Vilmos: *A percezúra – Az érdemi tárgyalás előkészítése*. In: VARGA István – NÉMETH János (szerk.): *Egy új polgári perrendtartás alapjai*. Budapest, HVG-ORAC, 2014, 389.

eljárás tervezhetőségét, átláthatóságát is javítja, másik oldalról viszont egyes esetekben merevvé teheti az eljárást, vagy egy rossz mód választása esetén az eljárás menete nem várt fordulatot vehet, melynek korrigálása nehezebb, mint a teljes szabadság esetén. Ennek feloldására megoldást jelenthet a módok közötti áttérés megengedése.²²

3. A Rules és nemzeti jogok viszonya

A Rules célja, hogy *soft law* jelleggel összegyűjtse a tagállamokban fellelhető jó gyakorlatokat és ezáltal biztosítson támogatást a jogharmonizációhoz a tagállamok számára. Elősegítse a nemzeti jogok között fennálló különbségek elsimítását és biztosítsa a már harmonizált joganyag érvényesülését.²³ A projekt célja – ennek fényében – egy modellszabály megalkotása volt, mintsem egy teljes perrendtartás létrehozása.²⁴ A perrend kialakítása megköveteli a következetes, folyamatos részletszabályozást. A modellszabály jelleg ezzel szemben lehetővé teszi, hogy a részletes szabályozás mértéke változó legyen, figyelembe véve azt, hogy a perjog mely területein valósítható meg szorosabb jogközelítés, erre is figyelemmel lett kialakítva a Rules szabályainak részletettség.²⁵ A visszafogott és nem részletező szabályok megalkotása tette lehetővé, hogy valamennyi résztvevő számára elfogadható lett a végleges szöveg, így a Rules nem mindenhol tartalmaz egzakt határidőket, illetve összegeket.²⁶ Ugyanez a helyzet a bírói mérlegelés széleskörű lehetővé tétele és a szigorúan egzakt eljárásrend meghatározása közti egyensúly megtalálása terén. Uzelac szerint a déli és keleti tagállamok nem adnak szabadságot a bíró részére kérdések meghatározása során, míg más államok igen, erre tekintettel a Rules itt is a középutat kereste.²⁷

---

22 Lásd: BARTHA Bence: *A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai a polgári perben*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2022, 264.; VÖLCSEY Balázs: A perfelvételi szak jogértelmezési kérdései. *Magyar Jog*, 2020/6, 338.

23 VAN RHEE, C. H.: Case Management and Co-Operation in the Model European Rules of Civil Procedure. *Journal of International and Comparative Law*, 2022/2, 3.; STÜRNER, Rolf: Principles of European civil procedure or a European model code? Some considerations on the joint ELI-UNIDROIT project. *Uniform Law Review*, 2014/2, 322., 324.

24 „Model rules rather than a complete code”.

25 ELI, 7.

26 UZELAC, Alan: Towards European Rules of Civil Procedure: Rethinking Procedural Obligations. *Acta Juridica Hungarica*, 2017/1, 14.

27 Uo. 14.

A Rules célja ebből fakadóan elsődlegesen *nem a direkt hatás gyakorlás* (közvetlen befolyás) a nemzeti jogokra, akár kodifikációk során, hanem a résztvevő szakértők által helyesnek ítélt modellszabályok megteremtésén keresztül egy támpont (igazodási pont) biztosítása a harmonizáció jegyében. Ezzel a befolyást a *Rules ön maga redukálja az indirekt hatásra*. Kötelező erő híján pedig inkább iránymutatásként kíván szolgálni, mely bemutatja a legkisebb közös többszöröst az európai eljárásjogi környezetben. A jövőbeni jogalkotások pedig mintegy nemzetközi vagy EU-s szempontot figyelembevéve ennek tükrében (is) tudják majd alakítani nemzeti jogukat. A lehetséges hatásgyakorlás irányai között lehet említeni a jogértelmezésre gyakorolt hatást a hatályos jog alkalmazása során, a jövőben jogalkotás befolyásolását, illetve az Európai Unió jogán keresztüli beáramlást.²⁸

A Pp. kodifikáció és a Rules projektben folyó munka időbeli párhuzamoságára figyelemmel arról nem beszélhetünk, hogy a Pp. szignifikáns mértékben figyelemmel lett volna a Rules-ra. A Rules projekt egy zárt, nemzetközi, európai szinten zajló együttműködés volt, melynek hatását a közreműködő szakértők a jövőben kívánták érvényesíteni. Az egyáltalán nem volt cél vagy elvárás, hogy az éppen folyamatban lévő kodifikáció(ka)t, mint a magyart befolyásolják. Bár a Rules projektben közreműködő John Sorabji szerint a munka időzítése megfelelő és a Rules már el is kezdte befolyásolni a nemzeti jogokat, és hivatkozza a bevezetőben említett konferenciát, illetve megállapítja, hogy a Pp. kodifikációban hivatkozás történt a projektre.²⁹ E hivatkozás bizonyítéka nem látszik a kodifikációs dokumentumokban, nemzetközi szintű dokumentumra vonatkozóan megjelenő, nem állam perjogára történt hivatkozást a Council of Europe European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) által 2006-ban kiadott ajánlás jelenti.³⁰

---

28 FREDRIKSEN, Halvard Haukeland – STRANDBERG, Magne: Impact of the ELI/UNIDROIT European Model Rules for Civil Procedure on national law – the case of Norway. *Civil Procedure Review*, 2022/3, 143-157.

29 SORABJI, John: *The ELI-UNIDROIT Project – An Introduction and an English Perspective*. In: NYLUND, Anna – STRANDBERG, Magne (eds.): *Civil Procedure and the Harmonisation of Law*. Antwerpen, Intersentia, 2019, 51.

30 Compendium of „best practices” on time management of judicial proceedings, Strasbourg, 8. December 2006. CEPEJ (2006) 13. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1073319&Site=COE&direct=true> (2023. 08. 08.)

4. A Rules lehetséges hatása a perjogi reformokra

A Rules hasznosságát és értékét emelheti, hogy megjelenése óta azt a szélesebb jogászközönség is megismerhette, így akár a nemzeti jogalkotók látókörébe is bekerülhetett. Hasznos viszonyítási pontként lehet rá tekinteni egy-egy módosítás, novella, avagy kodifikáció során. A Rules egy koherens rendszer, még akkor is, ha a mindenki általi elfogadhatóság érdekében néhol visszafogott és nem részletezett. Gyakorlati tapasztalataira viszont nem lehet építeni, hiszen alkalmazásra egyáltalán nem kerül seholy, ez az elterjedést hátráltathatja, hiszen a jogalkotó nem tudja számításba venni a máshol már megvalósult rendelkezések tényleges hatásait.³¹ Ennek fényében más szemmel kell tekinteni rá, mint például egy választottbíróági eljárási szabályra. A reformok megvalósítása során azonban vizsgálati szempont lehet, hogy a Rules hogyan szabályozza az adott kérdést, amennyiben a jogalkotó beépíthetőnek látja perrendjébe, érdemes megfontolni az átvételt. Ugyanakkor hátráltathatja a rendelkezések adaptációját az, hogy egy-egy rendelkezés kiragadása a nemzeti jogalkotó által *megbontja a Rules által felépített koherenciát*, az adott rendelkezés önállóan átkerül egy nemzeti perjogi környezetbe, ahol akár céljától eltérő értelmezést is kaphat. Emiatt különös figyelemmel kell eljárni adott rendelkezés átvétele és annak kodifikálása során.

A Pp. 2018-as hatálybalépése óta számos alkalommal módosításra került, hol kisebb hol nagyobb mértékben, ezek közül is kiemelkedik az I. Pp. novella terjedelme és jelentősége. A novella inkább a kezdeti tapasztalatokra és a kialakulóban lévő felsőbbbíróági gyakorlatra építve finomította és pontosította az első években felmerült egyes eljárásjogi kérdéseket, ezzel olyan fontos tárgyköröket érintve, mint a keresetváltoztatás, a keresetlevél, a visszautasítás, a keresetlevél vizsgálata, a perfelvétel módjai, az előkészítő irat valamint perfelvétel iratai, illetve az érdemi tárgyalás fogalma, végső soron módosítva a perszerkezetet.³² Itt a novella jogalkotásában sem tapasztalhatjuk a Rules (direkt) hatását. Időben itt már egybeesik a novella és a Rules végleges megjelenése, de a novella még mindig korai ahhoz, hogy Rules kifejtse rá hatását. A párhuzamosság azonban megfigyelhető, hiszen a kezdeti eljárási szigor lazítása és a perindítás „leértékelése”, vagy inkább egyes eljárási cselekmények elvégzésének későbbi időben lehetővé tétele beleillik a fentebb már hivatkozott trendkövetésbe, de ki kell emelni, hogy elsődlegesen nem ez motiválta a novellát, hanem a hazai joggyakorlat tapasztalatai. Nemzetközi

31 FREDRIKSEN – STRANDBERG i.m. 152.

32 Bővebben lásd: UDVARY (2021) i.m. 129-139.

példát keresve ugyanez-irányú lazítás volt megfigyelhető a finn perjogban az 1993-es reform hatásainak enyhítése érdekében, ahol az előkészítést követő percezúra szabályait lazította valamelyest a jogalkotó.³³

Az, hogy az eddigi jogalkotásunkba nem épült be a Rules, mint hivatkozási alap, nem jelenti, azt, hogy ez ne változhatna. A jövőben a Rules – ahogy azt megalkotói remélik – egyre több és több jogalkotási folyamatban tud megjelenni. A tanulmány által vizsgált tárgykörben jelenleg nem látszik érdemi módosítási szándék a jogalkotó részéről, a tárgyalási szerkezet rövid időn belüli többszöri változtatása komoly beavatkozás a perrendbe. A jogalkotónak meg kell várnia a gyakorlati tapasztalatokat mielőtt elhamarkodottan újabb és újabb perszerkezeti elemeket módosít rövidtávú célok megvalósítása érdekében, ezzel szétzilálva egy koherens rendszert. Erre tekintettel a Rules hatása e területen nem várható, ellenben egyéb fontos, a Rules által is rendezett kérdésekben a jogalkotó irányadó nemzetközi mintaként tekinthet rá a jövőben, mellyel a nemzetközi és elsősorban az európai perjogi trendeket közelebb tudja hozni perrendtartásunkhoz. Mindezt abban az esetben, ha a hazai perjogi környezet változást indukál és megindul egy kisebb vagy nagyobb kodifikációs folyamat.

5. Egyéb szempontok

A hivatkozott konferencia³⁴ inkább egymás mellé tette a két munkát és megpróbálta megtalálni a közös pontokat, mintsem a Rules hatását, befolyását kívánta volna bemutatni a Pp.-re. Ezt a nézetet támogatja a konferencia hivatkozott címe is, illetve a program, mely a munkák bemutatása mellett néhány közösen értelmezhető eljárásjogi cselekményt emelt ki, elsődlegesen a Rules projekt munkacsoportjainak nevéhez és terjedelméhez igazodva.³⁵ A konferencia meghívója is ennek jegyében született, az invitáló sorok végén azonban megjegyzi, hogy az elhangzottak hasznosak lehetnek az e területekkel foglalkozó szakembereknek, betekintést engednek a Rules projektbe, *melynek eredményei*

---

33 Lásd: ERVO, Laura: Scandinavian Trends in Civil Pre-Trial Proceedings. *Civil Justice Quarterly*, 2007/4, 466–483; KIESILÄINEN J., Niemi: *Efficiency and Justice in Procedural Reforms, The Rise and Fall of the Oral Hearing*. In: VAN RHEE, C.H. – UZELAC, Alan (eds.): *Civil Justice Between Efficiency and Quality: From Ius Commune to the CEPEJ*. Antwerpen, Intersentia, 2008, 29–45; BARTHA (2022) i.m. 71-73.

34 A konferencia előadásai közül több is megjelent tanulmány formájában az *Acta Juridica Hungarica* 2017. évi 1. számában.

35 OSZTOVITS András: Foreword. *Acta Juridica Hungarica*, 2017/1, 1.

*alkalmazhatók lesznek az új nemzeti perrendtartásban.*³⁶ Érdemes kiemelni, hogy a Pp. tervezete³⁷ 2016. április 11. napján került véglegesítésre, a parlamenti vitát és a törvény Országgyűlés általi 2016. novemberi elfogadását követően azt 2016. december 02. napján hirdette ki a tárgyévi 190. Magyar Közlöny. Az elmondható, hogy a konferenciára a jogalkotás fináléjában került sor.

A bevezetőben említett személyi átfedést illetően tudományosan nem lehet alátámasztani, hogy a munkákban résztvevő professzorok milyen kereszthatást gyakoroltak a végleges szövegekre, így erről a tanulmány csak röviden tesz említést, mint érdekes motívumról. Mindazonáltal a Rules projekt esetén az ő feladatuk a magyar perjogi megoldások bemutatása volt, annak adaptálása a közös európai halmazba, így a kifelé irányuló hatás vélhetően nagyobb volt, mint a hatás visszafelé.

Záró gondolatok

A párhuzamok ellenére a Rules hatása a Pp.-re legfeljebb közvetett. A közvetettséget pedig az teremti meg, hogy amíg Rules összefogja az európai eljárásjogi trendeket és azokat szintetizálja, addig a Pp. az európai trendeknek (is) szeretne megfelelni. Mindkét munka egy irányba hat, de a kiindulópont más és más, erre tekintettel a közös pontok detektálása elkerülhetetlen. Direkt hatásról már csak azért sem beszélhetünk, mert a Pp. kodifikációs dokumentumai nem említik hivatkozási alapként a Rules-t. Továbbá, a munkák kezdésének időbeli azonossága ellenére a Pp. már 2016 végén törvényként kihirdetésre került, a Rules végleges szövege csak 2020/2021-ben jelent meg, mire a Pp. első tapasztalatai alapján már az I. Pp. novella is napvilágot látott, a Pp. tehát időben megelőzte a Rules-t.

A tanulmány a hasonlóságokat és különbségeket az elsőfokú eljárás szerkezetén keresztül jelenítette meg, a hasonlóságok egyértelműen láthatóak. Ennek oka azonban nem az egymásra hatás, ennek nyomát nem találjuk a jogirodalomban. *Az ok ismét a trend és nemzetközi gyakorlat mely irányába mindkét munka mutat.* A szerkezetet feltöltő részletszabályok között azonban már egyre gyarapodtak az eltérések, különösen igaz ez a keresetlevél szerepére és a visszautasítás szabályaira, melyek – mint kiemelésre került – a magyar perjogi gondolkodás gócpontjai lett az utóbbi években.

---

36 https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/sajto/new_hungarian_civil_procedure_act_programme_final_draft_30-31_may_2016.pdf (2023. 08. 07.)

37 https://2015-2019.kormany.hu/download/c/4c/a0000/20160411%20Pp%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s_honlapra.pdf#!DocumentBrowse (2023. 08. 07.)

A fenti párhuzamokból azt a következtetést lehet levonni, hogy nem kell mindenben követni egy modellt, az csak irányt mutat, megmutatja a jó gyakorlatot, de nem feltétlenül alkalmas teljes egészében az átvételre, a nemzeti sajátosságok mindenképp indokolnak eltéréseket egy ideálisnak vélt szabályrendszerből. A kodifikáció során megjelenő egyéb törekvések, lásd perjogi hagyományoknak való megfelelés, aktuálisan megoldandó perjogi kérdések adnak alapot az eltérésre, hiszen más szempontoknak is érvényesülniük kell a kodifikáció során, és ezek egyúttal legitimálják is az eltérést.